

figyelőszolgálat

Ebben a rovatban folyamatosan közöljük a külföldi szaklapok műszaki könyvtárakat érdeklő folyóiratait, továbbá a könyvtártudományi és dokumentációval foglalkozó szakkönyvek rövid ismertetését.

K Ö N Y V S Z E M L E

025.49

Faceted classification. A guide to construction and use of special schemes. Prepared by B.C. Vickery for the Classification Research Group. London, 1960, ASLIB. 70 p.

Állandó szükséglet mutatkozik olyan speciális osztályozó rendszerek megalkotása iránt, amelyek alkalmasak a tudomány szűk részlet-problémáit tárgyaló dokumentumok rendezésére, katalógizálására. A részletkérdésekbe és ezek összefüggéseibe mélyen behatoló osztályozás technikája az utóbbi évtizedben igen sokat fejlődött. A fejlődés eredményeit főképpen könyvtártudományi folyóiratokban tették közzé. A kutatómunka eredményeit bemutató dolgozatok mondanivalója azonban sokszor nehezen követhető, mert a szerzők szokatlan terminológiát használnak. Ezért vált szükségessé egyszerűbben írt, könnyebben hozzáférhető, az osztályozás újabb technikai eljárásait összefoglaló kalauz kiadása.

Vickery útmutatója az ASLIB Osztályozási Kutató Csoportja részére készült, s a szempont szerinti osztályozás /"faceted clasification"/ kis kompendiuma.

A "szempont szerinti" /faceted/ vagy másképpen "analitikus-szintetikus" osztályozás kifejezés Ranganathan-tól származik, aki ennek az "új stilusnak" egyik fő képviselője. Az új osztályozási stilus azért szakít a régivel, mert a szakirodalomban közölt rendkívül specializált szakismeretek, illetve tárgykörök annyira összetettek, hogy a hagyományos felsoroló osztályozási rendszerekkel nem közelíthetők meg. A szempont szerinti osztályozással viszont elérhetjük, hogy a bonyolultan összetett szakismeretek, illetve a róluk szóló dokumentumok tartalmát minden összetevőre, szempontra kiterjedve és ezek összefüggéseit is kifejezve tárjuk fel a ka-

talókusban.

Vickery kis tankönyve számos elemző, gyakorlati példával és táblázattal illusztrálva tárgyalja a szempont szerinti osztályozási rendszer felépítésének legfontosabb tudnivalóit, s nélkülözhetetlen segédeszköze mindazoknak, akik ilyen rendszer megalkotására vállalkoznak.

/Gy.P./

027.2/091.2/

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára 1826-1961. Szerkesztették Rózsa György irányításával Csapodi Csaba, Moravék Endre, Szentgyörgyi Mária, Weger Imréné. Bp. 1960. Akadémiai K. 111 p.

A szép kiállítású, gazdagon illusztrált kötet az MTA 135 éves könyvtárának történetét, használatát, cserekapcsolatait és hálózati munkáját ismerteti.

A könyvtár állománya 670 000 kötet könyv és periodika, és 200 000 kézirattár egység; az állomány nagyságát tekintve is Magyarország egyik legnagyobb, legfontosabb könyvtára. Jelleget az határozza meg, hogy az ország egész tudományos életét irányító Magyar Tudományos Akadémiának egyik fontos intézménye; mint általános tudományos nagykönyvtár kizárólag tudományos műveket gyűjt. Gyűjtőköréből a műszaki termelési hálózat szempontjából az alábbi tárgyköröket, illetve műveket emelhetjük ki: külföldi tudományos akadémiák kiadványai és működése; tudománypolitika, a tudományos munka tervezése és szervezése; alapvető természettudományi és tudománytörténeti művek.

A könyvtár nyilvános jellegű tudományos könyvtár, jellegénél fogva csak tudományos kutatók használhatják. Kölcsönzés csak akadémikusok, akadémiai fokozatok birtokosai, aspiránsok, akadémiai intézeti munkatársak, egyetemi tanárok, tudományos könyvtárak dolgozói számára van.

Az akadémiai könyvtárhálózathoz - a központi könyvtáron kívül - 38 kutatóintézet, illetve kutatócsoport szakkönyvtára tartozik. Ebből természettudományi jellegű 26, társadalomtudományi jellegű 10, vegyes gyűjtőkörű 2 könyvtár. A műszaki szempontból fontos alaptudományok terén az alábbi intézetek szakkönyvtárai tartoznak a hálózathoz: Atommagkutató-, Elméleti Fizikai Kutató-, Geodéziai Kutató-, Geofizikai Kutató-, Kibernetikai Kutató-, Központi Fizikai Kutató-, Központi Kémiai Kutató-, Matematikai Kutató-, Műszaki Fizikai Kutató-,

Olajbányászati Kutatóintézet, illetve csoport. Az Akadémia központi könyvtára - mint hálózati központ - rendszeresen támogatja, és koordinálja a hálózathoz tartozó szakkönyvtárak tevékenységét és működését.

A kötetet három részből álló bibliográfia egészíti ki: az Akadémia könyvtárával foglalkozó szakirodalom; a könyvtár kiadásában, illetve az "MTA könyvtárának kiadványai" c. sorozatban megjelent művek jegyzéke.

Hitünően sikerült az illusztrációul szolgáló 52 fényképfelvétel s a Könyvtár cserekapcsolatait bemutató térkép.

/Gy.P./

002+02+659.24 /079.3/

Külföldi tanulmányutak 1959. Szerkesztette Gerő Gyula.Bp. 1961, okt.191 p. /Könyvtárosok Tapasztalatcseréje 3./

A kötet két fő részben közli a külföldön járt könyvtárosok beszámolóit: az első részben Csehszlovákia, Lengyelország és a Német Demokratikus Köztársaság könyvtárait, könyvtárügyét, dokumentációs és tájékoztatási intézményeit; a második részben a Berlinben, Budapesten, Prágában, Varsóban és Wiesbadenben tartott könyvtári és dokumentációs konferenciákat, kongresszusokat ismertetik a kiküldöttek.

A beszámolókból az alábbiak tarthatnak számot a műszaki könyvtárosok érdeklődésére:

- a csehszlovák köztársasági tájékoztatási intézmények /Rózsa György/;
- a lengyel Műszaki- Tudományos Dokumentációs Intézet /Lázár Péter/;
- a dokumentáció fejlődése az NDK-ban az 1957. évi átszervezés után /Jánszky Lajos, Vince Pálné, Szabolcska Ferenc/;
- közgazdaságtudományi könyvtári és dokumentációs munka és a tudományos tájékoztatás az NDK-ban /Rózsa György/;
- a szakkatalógus időszerű kérdéseivel foglalkozó berlini konferencia /N. Rácz Arenka/;
- a Könyvtárosegyesület Nemzetközi Szövetségének 25. ülészaka /Jánszky Lajos, Mátrai László/;
- a Nemzetközi Dokumentációs Szövetség /FID/ 25. konferenciája, Varsó /Lázár Péter/.

A kötet függeléke Hámori Béla, Havassy Pál, Hidasi Lajos és Pajkossy György beszámolóját közli a Szovjetunióban, Lengyelországban, Svájcban, az NSZK-ban és Ausztriában a könyv-

tári épületek, berendezések és felszerelések tanulmányozása során szerzett tapasztalatokról.

/Gy.P./

A műszaki kultúra széleskörű megalapozása, az ipari termelő és kutató munka egyre magasabb színvonalra emelése megköveteli, hogy érdekében a műszaki és közművelődésügyi könyvtárak együttes erővel küzdjenek. A tudományos szakkönyvtárak és a vállalati, intézeti szakkönyvtárak elsősorban a tudományos kutatás, a felső- és a középfokú szakképzés könyvtári feladatait látják el. Az állami és szakszervezeti közművelődési könyvtárak hálózatának feladata elsősorban a műszaki ismeretterjesztésben való fokozott részvétel.

A műszaki ismeretterjesztést szolgálja a fenti két kiadvány, amely csaknem egyidőben jelent meg és elsősorban a közművelődési könyvtárak műszaki ismeretterjesztő, tájékoztató munkájához nyújt segítséget.

A Benedek Jenő által szerkesztett "Műszaki ismeretterjesztő könyvek jegyzéke" az 1955 óta kiadott és kifejezetten ismeretterjesztői célzattal írt vagy erre a célra felhasználható műveket tartalmazza. Az összeállítás az alábbi 9 csoportban közli a műszaki ismeretterjesztő művek jegyzékét: 1. természettudományi alapok, 2. gépészet, 3. vegyészet, 4. bányászat-kohászat, 5. elektrotechnika, energia, 6. közlekedés, 7. építészet, 8. közszükségleti iparok, 9. technika általában, fényképészet. A szakcsoportokat kis tudománytörténeti értekezések vezetik be. Ezek az ismertetések átfogó képet adnak a műszaki ismeretek mai állásáról, a legfejlettebb technikai eljárásokról, korunk ipari forradalmáról.

Az egyes szakcsoportokon belül a művek az első szerző, illetve a rendsző betűrendjében találhatók. A bibliográfiában felsorolt művekhez fűzött annotációk képet adnak a tartalomról és általában értékelik a kiadvány színvonalát, s tájékoztatnak arról is, hogy a mű milyen olvasóréteg számára készült. A kötetet szerzői betűrendes mutató egészíti ki, amely a keresést megkönnyíti.

Győre Pál: "A műszaki irodalom népszerűsítése a közművelődési könyvtárakban" c. műve 2 főrésze oszlik. Az első rész módszertani utmutató, amely a következő kérdésekkel foglalkozik: a műszaki irodalom, műszaki műveltség, politechnikai képzés általános szempontjai; a műszaki irodalom és a műszaki fejlesztés kapcsolata; a közművelődési könyvtárak feladatai a különböző olvasórétegek műszaki irodalommal való ellátásában; a műszaki irodalom beszerzése, feldolgozása és propagandája a közművelődési könyvtárakban; a közművelődési könyvtárak és a műszaki könyvtárak együttműködése.

A könyv második, terjedelmesebb része /47-203. oldal/ bibliográfiai utmutató, amely az utolsó tíz év válogatott magyar műszaki irodalmát ismerteti tudományági, illetve ipari csoportosításban. A csoportosítás nagy vonalakban az ETO rendjét követi.

Minden szakágazat bibliográfiája 4 részre oszlik. Az első rész az alapfoku, népszerű tárgyalásmódban írt ismeretterjesztő műveket tartalmazza; a második rész a középfoku és - kis mértékben - felsőfoku műszaki szakkönyveket ismerteti; a harmadik rész az egyes szakágazatok témaköreivel foglalkozó szakfolyóiratokat sorolja fel; a negyedik rész a szakágazat terén megjelent vagy megjelenő fontosabb bibliográfiákat, tájékoztató kiadványokat, katalógusokat, könyvjegyzékeket, szakirodalmi kalauzokat ismerteti. A szakágazat legfontosabb kézikönyveit a felsorolás kiemeléssel közli.

A címleírás a művek szerzőjét, címét, megjelenési adatait,

Figyelőszolgálat

keretmegjelölését és ETO számát tünteti fel. Az ismeretterjesztő művek közül néhányat annotálva ismertet.

Mindkét kiadvány régi hiányt pótol és remélhető, hogy megjelenésük és felhasználásuk a közművelődési könyvtárak műszaki ismeretterjesztő és tájékoztató munkáját komoly mértékben fogja támogatni.

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

002.004.1

A szakirodalom és a műszaki dokumentáció szolgáltatásainak terjesztése és felhasználása az iparban. - BALÁZS, S., SZABOLCSKA, F. - Magyar Könyvszemle, 77.k.l.sz. 1961. jan-márc. 44-59 p. T:OMK.

1200 olvasói kérdőív alapján az OMK Módszertani Osztálya elemző vizsgálatot végzett annak megállapítására, hogy a vállalatok műszaki dolgozói /elsősorban mérnökök, technikusok/ milyen mértékben tanulmányozzák a szakirodalmat és a műszaki dokumentációs szolgáltatásokat, s hogyan hasznosítják az így szerzett szakismereteket.

A megkérdezett olvasók 39,6%-a csak magyarul, 31%-a egy, 17,9%-a két, 8,3%-a három, 3,2%-a négy vagy több nyelven olvas; a legismertebb nyelvek: német /54,4%/, angol /26,8%/, francia /13,8%/, orosz /13,1%/>.

Az olvasók 63 %-a rendszeresen, 37%-a alkalmasszerűen tanulmányozza a szakirodalmat; elsősorban folyóiratcikkeket, másodsorban könyveket olvasnak; egyéb dokumentumokat /fordítás, szabadalom, szabvány, prospektus stb./ kisebb mértékben használnak.

A műszaki irodalom terjesztésében a vállalati műszaki könyvtár játssza a legfontosabb szerepet; kisebb mértékben szerepelnek a vétel, az előfizetés, az OMK, más műszaki könyvtárak, munkatársak. Az olvasók elsősorban otthon /86,4%/ és a munkahelyen, illetve a vállalati műszaki könyvtárban /61,1 és 57,6%/, kisebb mértékben az OMK-ban /20,1%/, és más könyvtárban /14,6%/, olvasnak.

A mérnökök és technikusok 11,9%-a havi 1-5; 24,8%-a 5-10; 28,6%-a 10-20; 18,5%-a 20-30, 16,2 %-a 30-nál több órát fordít a szakirodalom és a dokumentáció tanulmányozására.

A kutatóintézeti dolgozóknak 70 %-a, a vállalati dolgozóknak 54%-a használja fel a műszaki dokumentációs szolgálta-